

Nederlandse Vereniging van
Euritmisten

Nieuwsbrief

Oktober 2020

Beste collega's,

Veel dingen zijn op het moment dat deze inleiding geschreven wordt, niet mogelijk zoals we ze gewend waren. We worden in het euritmische werk voor nieuwe uitdagingen gesteld. Een ieder vormt zijn eigen verhouding tot het pandemisch gebeuren en we zoeken allemaal naar antwoorden in een turbulente tijd, waarin elke dag weer voor nieuwe verrassingen zorgt.

Wij hopen dat deze nieuwsbrief een kleine bijdrage mag leveren aan ons gevoel van verbonden-zijn.

een ijzersterke Michaëlstijd gewenst!,

Jullie bestuur

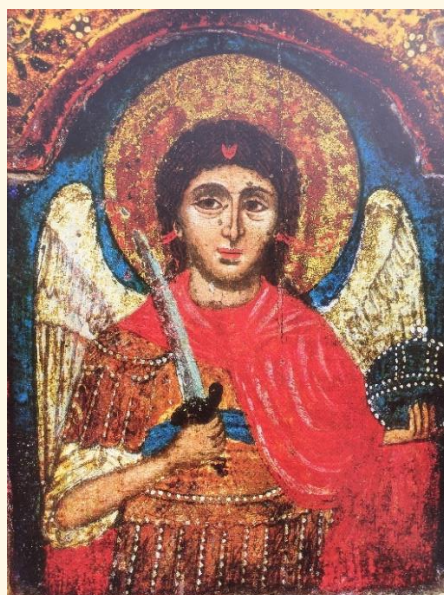

Beeld van Rick ten Cate

MICHAËL

Thou Michael the Victorious
I make my circuit under Thy shield
Thou Michael of the white steed
And of the bright, brilliant blade
Conqueror of the dragon
Be Thou at my back
Thou ranger of the heavens
Thou warrior of the King of All
Thou Michael the Victorious
My pride and my guide
Thou Michael the Victorious
The glory of mine eye

Schotland (dichter onbekend)

Bij het bestuur van de NVvE komt regelmatig de vraag naar voren hoe de vereniging het best gediend kan worden. Wij zijn hierover ook graag in contact met de leden en kijken graag naar de toekomst. Het kan echter ook interessant zijn om naar het verleden te kijken. We plaatsen hier een hoofdstukje uit het boek van Imke Jelle van Dam, over de oprichting van de "Bond van Eurythmisten" zoals het toen nog heette en hoe de Bond tot stand is gekomen. Er is sindsdien veel gebeurd en veranderd, maar ook zijn er thema's die telkens weer de kop opsteken. Zo is bijvoorbeeld de positie van de pedagogische euritmist door alle jaren heen een "hot issue" geweest. Hier een stukje geschiedenis:

De pedagogische euritmie werd door Rudolf Steiner, samen Nora Stein- von Baditz, Elisabeth Baumann en anderen door "learning by doing" ontwikkeld. Eind 1919 werd Nora von Baditz door Rudolf Steiner als euritmiste aangesteld in de Waldorfschool in Stuttgart. Elisabeth Baumann was er van begin af aan bij en had samen met haar man de cursussen van Rudolf Steiner meegemaakt.

Van 28 oktober tot en met 5 november 1926 vindt in Pulchri Studio in Den Haag, een internationaal antroposofisch pedagogisch congres plaats, waar onder leiding van Nora Stein- von Baditz en Willy Stigter een euritmie demonstratie werd gegeven.

In de periode tot 1960 waren er zeven Vrijescholen in Nederland en de vraag naar pedagogische euritmisten nam toe. De opleiding van Willy Stigter, waarbij het zwaartepunt bij de kunsteuritmie lag, kon niet volledig aan de vraag voldoen. Om in deze leemte te voorzien vroeg Ingeborg Zeylmans Nora von Baditz in 1951 naar Nederland te komen. Om haar komst en de verdere ontwikkeling van de pedagogische euritmie mogelijk te maken is de Nederlandse Bond van Euritmisten ontstaan.

Nora von Baditz

Vele collega's hebben in dit bestuur gezeten. Er is veel geprobeerd en doorgedragen. Met betrekking tot de pedagogische euritmie, die uit het doen is ontstaan, werd er veel onderzocht, overlegd en "gestreden" om bij het ministerie met het euritmiediploma als vak op de scholen erkenning te krijgen.

Imke Jelle van Dam schrijft over de geschiedenis in het boek 100 jaareuritmie in Nederland het volgende;

Oprichting Nederlandse bond van Eurythmisten

Tijdens de wekelijkse woensdagmiddagbijeenkomsten is het feit dat eurythmisten door scholen en instituten slecht betaald worden, een belangrijk gesprekstema. In het najaar van 1966 wordt met de gedachte gespeeld een bond op te richten. Er volgen in de maanden daarna verschillende besprekingen. De uiteindelijke oprichtingsvergadering van de Nederlandse Bond van Eurythmisten is op 31 mei 1967 in de Riouwstraat 1 in Den Haag. Initiatiefnemers zijn Annemarie Ehrlich-Liefmann, Lilly Ertinger en Ank Smit-den Ouden.

In de statuten wordt als doelstelling genoemd, dat de Bond in Nederland de euritmie wil bevorderen, zowel op kunstzinnig als op sociaal-pedagogisch gebied. Wie een door de Bond erkend euritmie-diploma heeft kan lid worden. Ook euritmisten die niet in het bezit zijn van een erkend euritmie-diploma, maar wel tien jaar of langer euritmie als beroep hebben uitgeoefend kunnen lid worden. De euritmieopleiding zal voorlopig onder auspiciën van de Bond plaatsvinden. Na oprichting telt de Bond 24 leden, waaronder Corrie de Beaufort, Edith Boddé-van Gelder, Wil van den Burg, Erna van Deventer-Wolfram,, Eli van Dunné-van Maarseveen (voorheen ELi Degenaar), Annemarie Ehrlich, Lilly Ertinger, Batrijs Gradewitz-van Bemmelen, Annemieke van den Heuvel, Johanna Knottenbelt, Christhilde Kraamwinkel, Wijnand Mees, Liselot Roeters van Lennep, Riet Rozenwald, Ank Smits-den Ouden, Willy Stigter, Astrid van Wageningen, Hermien IJzerman-van Bemmelen en Elisabeth Zondag.

Na de zomervakantie in 1967 schrijft de Bond aan de leden: "Het voortbestaan van de eurythmie als vak in de Vrije Scholen blijkt door de in 1968 in werking tredende mammoetwet in gevaar te zijn. Wij meenden daarom dat een efficiënte gesprekspartner met officiële instanties op korte termijn nodig was. De Bond hoopt nu te kunnen aantonen dat zijn leden allen een gedegen opleiding hebben en "grondig zijn voorbereid op hun taak in het onderwijs". De Nederlandse wet eist dan vanzelfsprekend een diploma.

Er is inmiddels een commissie gevormd uit leden van de Vereniging van Vrije Opvoedkunst, de verenigde besturen van Vrije Scholen en de Nederlandse Bond van Eurythmisten. Vanuit dit samenwerkingsverband wordt bij het ministerie een verzoek ingediend om euritmie als vak in het leerplan te mogen behouden en erkenning voor het euritmie-diploma te verkrijgen.

In beweging

"Zijn de kinderen veranderd?" Die vraag wordt mij regelmatig gesteld als het gesprek over euritmielessen gaat. De vraag heeft meestal een ondertoon die veronderstelt dat euritmielessen geven steeds moeilijker en zelfs bijna onmogelijk is geworden. Dat is echter in mijn ervaring niet zo, ik zou bijna zeggen "integendeel".

Verandering is natuurlijk te verwachten als je terugblijkt op de afgelopen 35 jaar (de periode dat ik in het werkveld sta), een periode waarin de meeste moeders buitenshuis zijn gaan werken en waarin het digitale gebeuren zijn intrede heeft gedaan, om maar wat te noemen.

In dit schrijven wil ik stilstaan bij de onderbouwleeftijd en met name bij de vierde klas. Welke veranderingen ervaar ik in het bereiken van de kinderen en hoe probeer ik in mijn lessen in te spelen op de tijds- en ontwikkelingsverschijnselen? Hierbij wil ik vooropstellen dat in principe de pedagogische oefeningen, het euritmieleerplan en de "traditionele" opzet van een euritmieles niet aan kracht en werkzaamheid hebben ingeboet.

Het meest extreme verschil merk ik bij de jongste kinderen, in de kleuterklas. Zij kunnen niet meer op een even vanzelfsprekende manier in een beeld stappen en meekomen in een nabootsingsstroom. De gezonde ritmisch-etherische basis ontbreekt vaak in het leven van het jonge kind en ook de verbinding met het religieuze gevoel krijgt in de meeste gezinnen geen plek meer. Daarbij komt dat kinderen veelal worden blootgesteld aan een stortvloed van pseudobeelden en indrukken. De moeite om beelden echt innerlijk tot leven te laten komen en om in een vloeiende stroom van een lesgebeuren te stappen, blijft sterk merkbaar tot en met de derde klas. Dit doet een appel aan mij als leraar om de beelden bijzonder concreet te maken en er tijdens een les wakker voor te blijven wanneer kinderen zich al dan niet aangesproken voelen, wat om herhaling vraagt, welk gebaar op welk moment werkzaam is, hoe het met de afwisseling gesteld is, met de interactie...en zo eindeloos te blijven boetseren aan een les, vanuit het waarnemen van de werkzaamheid.

In de vierde klas ervaar ik echter een enorme nieuwe kans om de kinderen in het hart te bereiken! Omdat dit bij uitstek de leeftijd is waarop het kind zijn eigen gereedschap in handen neemt en een andere, zelfstandige relatie aangaat met de uitdagingen van het werk,

wordt er een nieuwe mogelijkheid geboden om het kind aan te spreken. Het kind hoeft nu niet meer te volgen en in het aangeboden beeld te stappen.

In de vierde klas leren de kinderen het alfabet eurutmiseren. De gebaren die ze al jarenlang hebben gemaakt, krijgen plotseling een andere betekenis, een andere dimensie. In de loop van dit vierde klas jaar ben ik erop gericht de kinderen een zo sterk en persoonlijk mogelijk beleven van elke klank te laten ervaren. Je zou kunnen zeggen dat de hele vierde klas in het teken van het alfabet staat (ook al wordt er per les misschien hooguit 10 minuten aan besteed). Het alfabet biedt een zuivere oergrond, voor iedereen toegankelijk en in het diepst herkenbaar.

De eerste kennismaking met het alfabet moet inslaan als een bom, anders kan op deze ervaring niet worden voortgebouwd en ontbreekt het respect voor de individuele klanken. Na het initiële "Aha-Erlebnis" komt het doorwerken en op gegeven moment is het alfabet klassikaal zodanig geoefend dat er een redelijke ondergrond is gevormd om op verkenningstocht te gaan. Het alfabet biedt een bekende, vertrouwde basis en

kan nu vanuit allerlei hoeken belicht worden. De klas gaat op onderzoek: we zijn gegrond in de wetmatigheden en kunnen in vrijheid exploreren.

Hoe gebeurt dat in de praktijk? Op het moment dat we bezig met het alfabet, licht ik er één of meerdere klanken uit en zet die in het licht: "Dat is toch bijzonder, dat die B je zo totaal omhult en beschermt, zo doet toch geen enkel ander gebaar, dat is toch iets wat heel speciaal voor de B is; noemen jullie nog eens wat dingen die je daarbij vindt passen....welke kleur vind je hierbij passen? Doen jullie de B dan nog eens in die kleur. Welk instrument hoor je klinken bij de B als je je ogen sluit, welk soort mens past bij de B (welke eigenschappen heeft zo'n mens), welk landschap..... Hebben jullie gemerkt dat de W alsmaar kan voortgolven? Hoe doe je dat....de diepte in en weer boven komen/worstelen....."

Ik start met simpele waarnemingen aan dat wat we doen, beschrijf die met de kinderen en bouw de ervaring vervolgens uit. Het is vooral de kunst om de vragen zo te stellen dat een aanknopingspunt op het niveau van het kind mogelijk is en dat het kind graag deelneemt aan de zoektocht. Het kind voelt zich serieus genomen in zijn eigen ervaringswereld en voelt dat het echt ergens over gaat. De veelzijdigheid van de ontdekkingen is eindeloos en zorgt in iedere les wel voor verrassingen. Het wekt de interesse van de kinderen, omdat er voldoende raakvlak is met de nuchtere wereld en tegelijkertijd ook dat ongrijpbare, toverachtige element bevat van het wezenlijke, dat nauwelijks in woorden is uit te drukken. Wat is er veel te ontdekken in de wereld.

Naast de hierboven beschreven werkvorm zijn er nog vele andere mogelijkheden om het alfabet op allerlei manieren te proeven: met de vingers, met de handen, met de voeten en benen, met een klasgenoot (je bent aan elkaar geplakt en samen ben je één mens, met een linker- en een rechterhelft); kom erachter wat je lievelingsletter is, doe alleen de gebaren bij

de letters die je bij het water vindt passen (terwijl ik het hele alfabet spreek). Alle kinderen krijgen in de loop van het jaar ook een beurt waarin ze het alfabet laten zien aan de rest van de klas. Ze mogen zich melden als ze denken dat ze er klaar voor zijn.

De mooiste momenten ontstaan naar aanleiding van stemmingen: "Kinderen, vandaag doen we een krachtig, rood alfabet en we stellen ons voor dat we een dienaar van Michaël zijn..... Kinderen, sommige van jullie weten dat ik elke ochtend een flink eind met de auto naar school rijd. Ik moet, om hier in Alkmaar te komen, over de West-Friese omringdijk, en vanmorgen reed ik dus over de dijk en het was zo ongelooflijk mooi! Ik keek van hoog van het dijkje en zag het land in de mist liggen en de zon scheen er zacht doorheen. Jullie kennen dat vast, die stemming, misschien heb je het vanmorgen ook gezien: het zonlicht dat zich een weg baant door de ochtendmist..... Zo'n alfabet gaan we doen"

Behalve het wekken van de interesse, brengt deze manier van werken ook een enorm sociaal proces op gang. Het "samen-beleven" is sterk en aan de stiltes is vaak te merken hoe diep een gezamenlijke indruk is binnengekomen. Het respect voor elkaars belevenissen en opmerkingen wordt beoefend en zoals de klanken allemaal hun eigenheden hebben, hebben wij mensen die ook. Op deze leeftijd wordt de wereld nieuw ontdekt en door de vreugde die met deze kleurrijke ontdekkingen gepaard gaat, kan een gevoel van zekerheid groeien: de wereld is de moeite waard, ik ben de moeite waard, mijn klasgenoten zijn de moeite waard.

Het wezenlijke aan deze manier van werken is voor mij, dat er een gedeelde essentie is, waarin we ons allemaal verbonden kunnen weten, en dat tegelijkertijd alle vrijheid aanwezig is voor de persoonlijke verbinding.

Carin Brinton-Boonstoppel

Zoektocht naar Nijinsky

Mijn naam is Mare, en ik studeer eurutmie. Het is een vak dat ik geweldig vind, en ik wil jullie daar graag iets over delen. Ik zou eigenlijk hieronder over iets pedagogisch schrijven, maar ik zal het een beetje anders doen. Ik wil jullie graag uitnodigen met mij mee te gaan in het verhaal van een man die mij enorm inspireert.

Vaslav Nijinsky. Ik leerde een vleugje van zijn ziel kennen toen ik het boek Vaslav van Arthur Japin las. 'Een verhaal dat recht je hart in danst' stond op de achterkant van het boek. En dat is precies wat er gebeurde. Ik ben van deze Vaslav gaan houden, en nu, ik denk zo'n 6 jaar later, geldt dat nog steeds.

Begin 20e eeuw veroverde Vaslav het wereldtoneel. Als sterdanser van het Ballet Russes maar ook als mens leerde Vaslav zijn publiek pure liefde kennen. Zodra hij het podium beklom veranderde het in zijn koninkrijk. Alle ogen volgden zijn bewegingen. Tot in de verste stoel wist hij zijn verhaal te brengen en hoewel Vaslav zelf vaak het gevoel had niet begrepen te worden, maakte hij diepe indruk.

Ik wil jullie graag meenemen in een beeld over deze bijzondere man. Ik heb dit in 2016 geschreven, en ik denk dat het goed duidelijk maakt wat Vaslav voor mij en ik denk ook de wereld, betekent, heeft betekend of kan betekenen;

Als ik aan Vaslav denk, zie ik een soort engel voor mij. Een stralend witte engel, die zacht als een veertje vanuit een andere wereld naar ons toegewaaid komt. Een kleine engel die uit een mooiere en vriendelijkere wereld komt dan de onze. Een engel uit een wereld waar mensen onwetend kunnen zijn, omdat het er goed is. Die kleine engel komt naar ons toegewaaid, en omdat hij hier nu eenmaal is, probeert hij ons die andere wereld uit te leggen. Dansend, want de kleine engel heeft nooit geleerd te spreken, probeert hij zijn boodschap door te geven. Wij raken gefascineerd door zijn schoonheid, zijn onschuld en puurheid. Telkens wanneer we naar hem kijken. We merken dat hij ons iets laat zien, maar kunnen het steeds net niet bevatten. Wat wil deze kleine witte engel ons duidelijk maken? Wij begrijpen hem niet. De kleine engel doet zijn uiterste best, maar merkt dat wat hij doet geen effect heeft. Niet het effect wat hij wilde. Wij begrijpen zijn boodschap over liefde niet. Wij begrijpen zijn boodschap over eenvoud en eerlijkheid niet. Nog niet.

In de afgelopen jaren heb ik geprobeerd te begrijpen wie Vaslav nu eigenlijk was, en terwijl ik zo op zoek ben, merk ik dat ik eigenlijk ook naar mijzelf zoek. Mijn ideeën en idealen ben ik gaan linken aan wat ik over hem heb geleerd.

Vaslav was in zijn leven op zoek naar liefde. Een liefde die hij voor alles om hem heen voelde, en waarvan hij hoopte dat andere mensen hem ook zouden voelen. 'Ik houd van iedereen. Ik wil geen oorlog en daarom wil ik dat iedereen in vrede leeft. Er moeten geen ruzies zijn. Er moeten geen ruzies zijn. Ik ben liefde. Ik ben een man met liefde.' Het eindeloos liefhebben dat Vaslav in zijn dagboek beschrijft intrigeert me. En ik ben het met hem eens. Ik denk niet dat ik in staat ben zo volledig open en gevend te zijn, maar het is een weg die ik graag wil bewandelen. Een stukje vertrouwen in de wereld, want ook onze wereld is mooi, en een goede plek om te dansen.

Om Vaslav te begrijpen heb ik geprobeerd mijzelf aan te leren te dansen. Door te doen wat hij deed heb ik geprobeerd te voelen wat hij voelde. Maar ballet is niet mijn dans. Daar kwam ik al vrij snel achter. Ik wil in hoe ik dans iets natuurlijks laten zien. Iets menselijks. Vaslav kon dat in ballet, en ik probeer dat in de eurythmie. Voor mij betekent de eurythmie verbinding. Verbinding met mijzelf, en de wereld om mij heen. Die wereld wordt steeds wijder. Eerst was dat de opleiding, toen werden het de scholen waar ik stageliep, en nu wordt het steeds meer ook de stad waarin ik woon, de mensen in de trein, en alles om mij heen. En het is gek eigenlijk, maar juist nu, in deze tijd waarin alles anders is en een tijd die eigenlijk een enorme crisis is, voel ik die verbinding meer dan ooit.

Juist nu ons op het hart wordt gedrukt die anderhalve meter afstand te houden zie ik op straat meer ontmoetingen. Mensen die voor elkaar opzij gaan groeten elkaar, terwijl we elkaar nog niet zo lang geleden beleefd negeerden. Het is als een dans die we met elkaar uitvoeren. Iedereen heeft zijn eigen weg, en we dansen om elkaar heen en geven elkaar de ruimte. En we kunnen het goed.

Want wij mensen zijn artiesten, de wereld is ons toneel en de mensen om ons heen ons publiek.

Dankbaar voor het geestesgoed van de antroposofie.

Tijdens de afgelopen zeven maanden in de covid –19 samenleving dacht ik soms wel even aan de plagen die in de bijbel beschreven worden.

In ons bewustzijnstijdperk biedt een crisis de mogelijkheid in de opengebroken structuren bewuster een ontwikkelingsstap zowel als enkeling als ook als samenleving te kunnen doen.

Door de antroposofie heb ik voor mij oefenwegen gevonden om bewust de angst, argwaan en de kilte van de 1,5 meter afstand om te zetten in een kwaliteit van achtzaamheid en 'levendige' etherruimte.

Ik beleefde in maart, april opeens heel direct wat er gebeurt met de ruimte tussen mij en de ander.

In plaats van argwanend, angstig naar de ander te kijken of hij wel de afstand bewaart tot mij, draaide ik dit om naar een innerlijke activiteit van mij uit in het scheppen van een ruimte met achtzaamheid. De oogopslag van de ander werd opeens helderder, wakkerder en opeens beleefde ik 'dubbele' ruimte tussen ons twee. Deze innerlijke activiteit kan ik terugvinden in de 5e "neben"- basis oefening- de onbevangenheid. Een schaalvormen in je zelf om de wereld onbevooroordeeld op te nemen.

In de euritmie hebben we een ongelooflijke rijke bron om de ontstaande lichamelijk lege ruimtes met levendige geestelijke kwaliteiten te vullen.

Wat zou het betekenen voor de ethersfeer om de aarde als wij bij elke antroposofische bijeenkomst de euritmische EVOE groet zouden doen? In plaats van handen schudden of elleboog stoten?

Ik ben dankbaar dat ik in de antroposofie zoveel waardevolle mogelijkheden heb om deze uiteenzetting in deze tijd bewust aan te gaan.

Ingrid Verschoor